

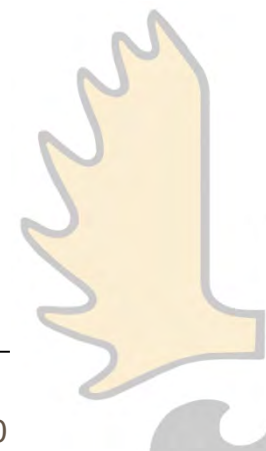

Kosteikot riistan elinympäristönä ja osana vesiensuojelua

Sisältö

- Kosteikko vesiensuojelun välineenä
- Kosteikko riistalintujen näkökulmasta
 - Hyvän kosteikon ominaisuudet
 - Miten perustaa kosteikko
 - Miten kosteikkoa hoidetaan

Mikä on kosteikko?

Monenlaisia kosteikkoja

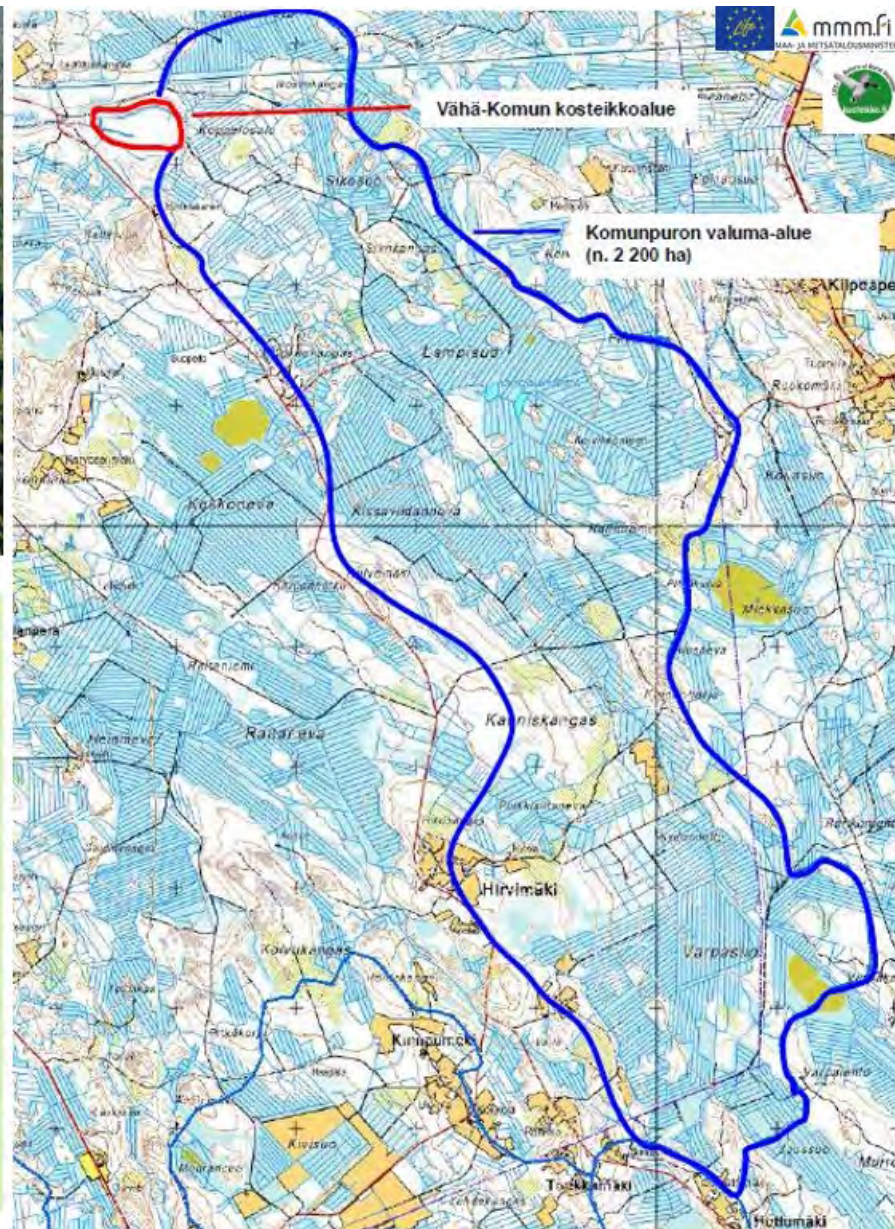
Matalat rehevät järvet, lahdet
sekä jokien suvannot
- *lintuvedet*

Tulvaniityt,
soiden avovesilampareet

Rakennetut kosteikot
patoamalla ja/tai kaivamalla:
*vesiensuojelu, riistanhoito,
maisema*

- Isoja, reheviä, matalia
 - Pieniä, syviä, kaivettuja
- ...ja kaikkea siltä väliltä

Kosteikot edistävät vesi- ja tulvasuojelua, koska kosteikoilla

- veden virtausnopeus hidastuu ja ravinteita poistuu kierrosta
- kiintoaines laskeutuu ja sedimentoituu
- kasvillisuus alentaa fosforipitoisuutta
- kasvillisuus ja pieneliöt hajottavat typpeä ja sitovat fosforia
- ylivirtaamat tasaantuvat.

Valuma-alue

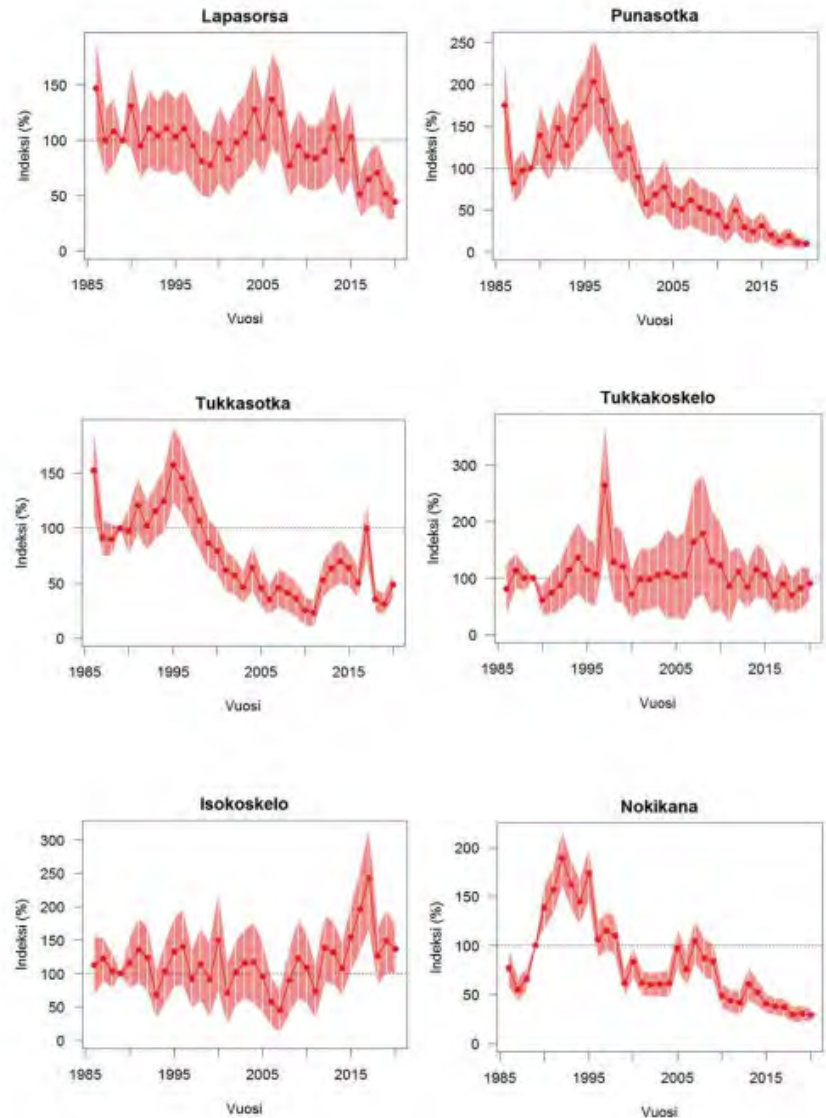
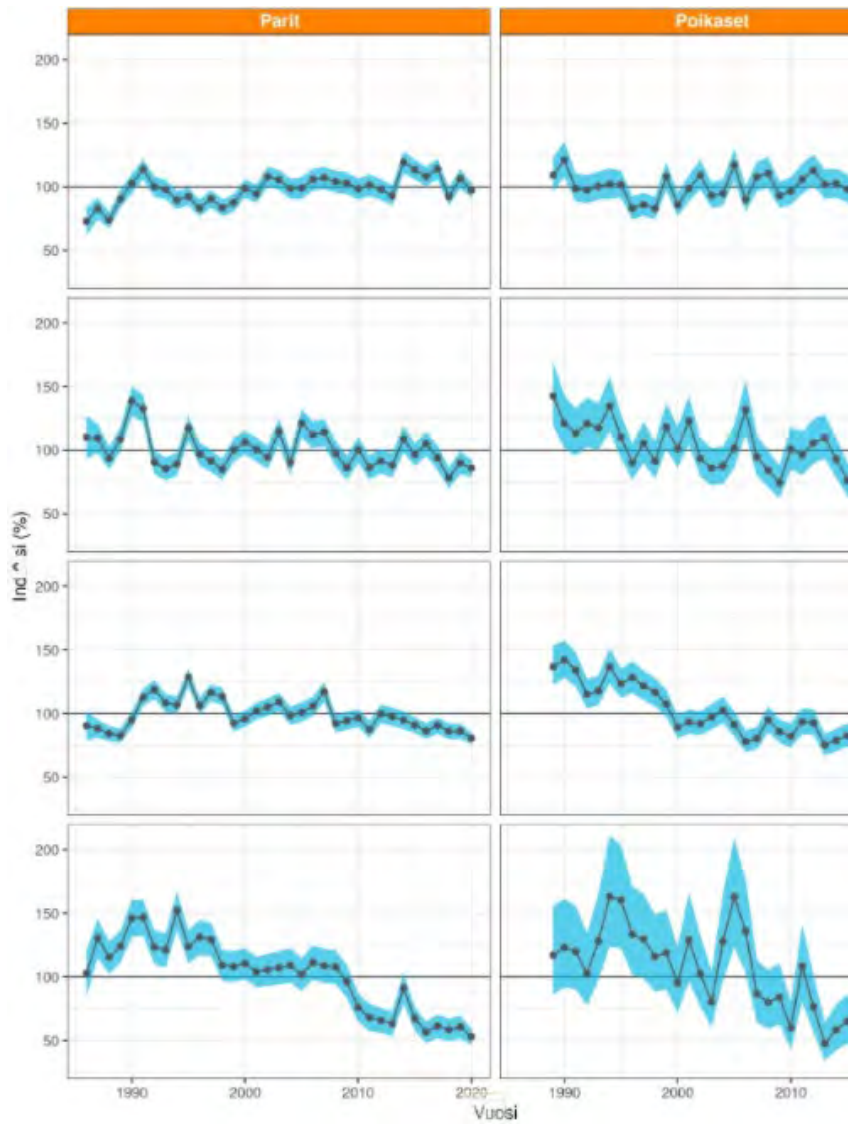

Kosteikko on vesilintujen ja kahlaajien paratiisi

- Pesimä- ja poikueympäristö vesilinnuille
- Lähiympäristössä viihtyvät muut riistalinnut ja hirvieläimet

Vesilintujen kannantila

Vesilintujen ravinto

- Vesiselkärangattomat ovat elintärkeää ravintoa sorsanpoikasille
→ valkuaista
- Hyvistä poikue-elinympäristöistä puutetta
- Aikuisille linnuille
 - sarat, vidat ja palpakot

Monimuotoinen luonto – täynnä elämää!

Hyvän kosteikon ominaisuudet

- 50 – 50 – 50 muistisääntö
 - % avovettä
 - % mosaiikkimaista kasvillisuutta
 - cm:n syvyistä vesialuetta tai tätä matalampaa
- Rakenteellinen vaihtelu
 - vaihteleva syvyys

Hyvän kosteikon ominaisuudet

Vesikasvillisuus

VÄLTÄ

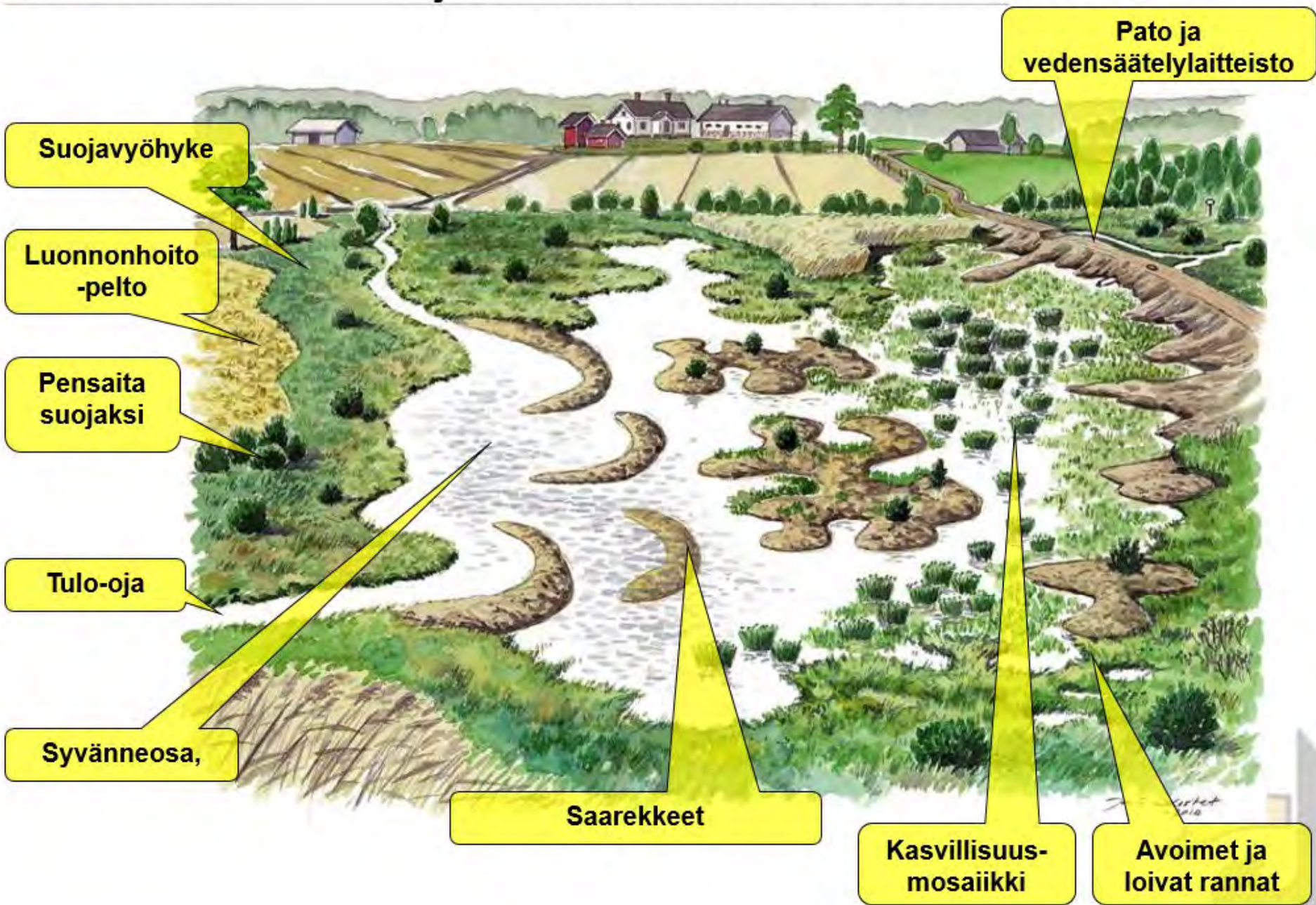
- Järvikaisla, osmankäämi ja järviruoko
- Vesirutto

SUOSI

- Sarakasvustoja, järvikortetta ja kurjenjalkaa
- Palpakkoja ja vitoja (ahvenvita ja uistinvita)
- Kilpukkaa, pikkulimaskaa ja ärviää

Hyvän kosteikon ominaisuudet

Suojavyöhyke

Luonnonhoito-
pelto

Pensaita
suojaksi

Tulo-oja

Syväneosa,

Saarekkeet

Pato ja
vedensäätelylaitteisto

Kasvillisuus-
mosaiikki

Avoimet ja
loivat rannat

Mihin kosteikko kannattaa perustaa?

- Parhaimmat vesilintukosteikot saadaan patoamalla muuta ympäristöä alavampiin maastonkohtiin
- Rehevät alueet karuja parempia poikasille
- Karuille alueille mahdollista tehdä kalkitus ja kylvö, jolloin alue vesiensuojelun kannalta parempi. Myös riista viihtyy.

Kosteikon perustaminen

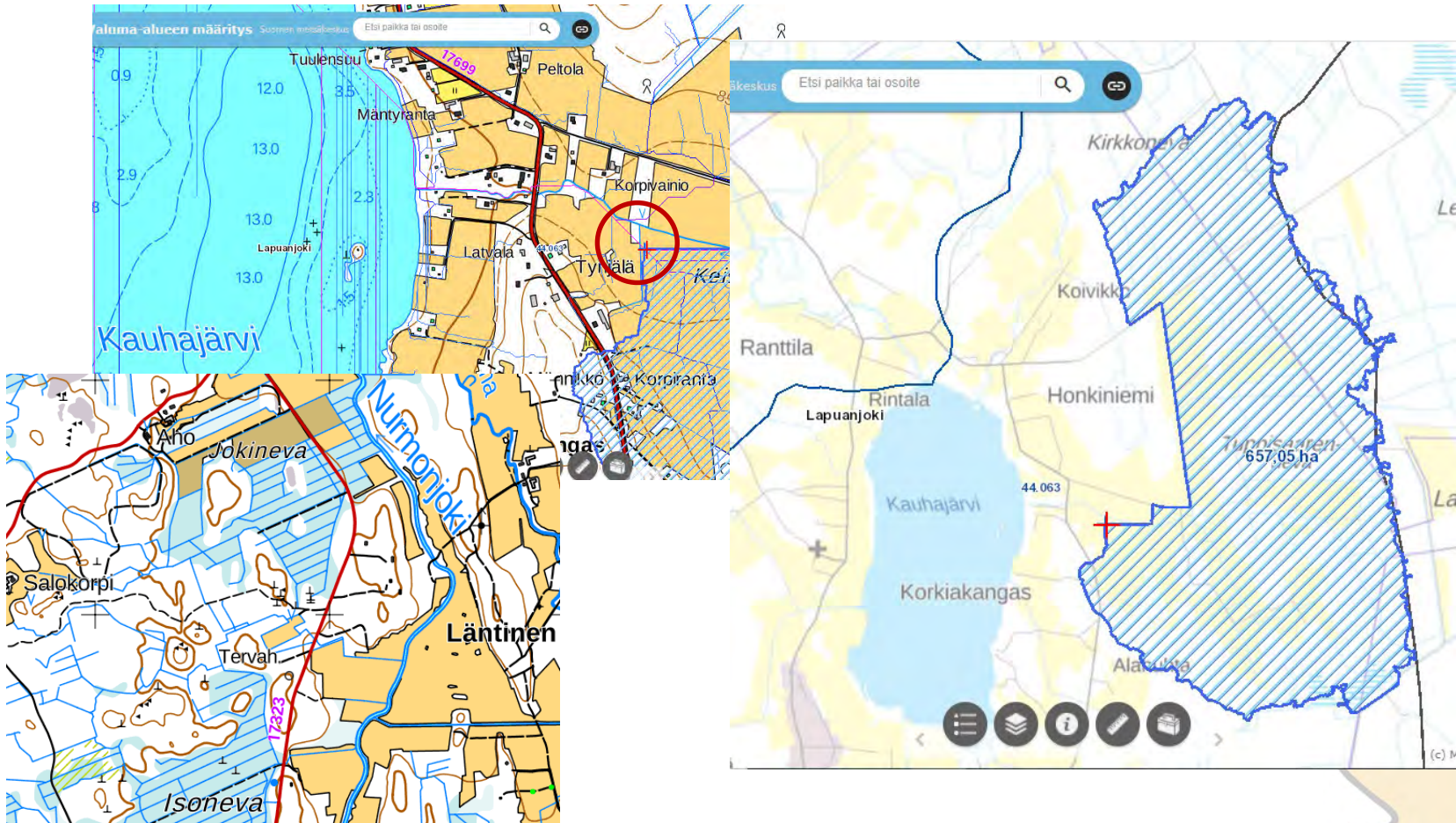
Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty

1. Idea
2. Lähtötietojen keruu ja karttatarkastelu
3. Maanomistajat
4. Maastokäynti
5. Rajoitteet ja esteet
6. Maastosuunnittelu
7. Suunnitelma
8. Suostumukset
9. Lupa-asiat
10. Rakentaminen ja kunnostaminen

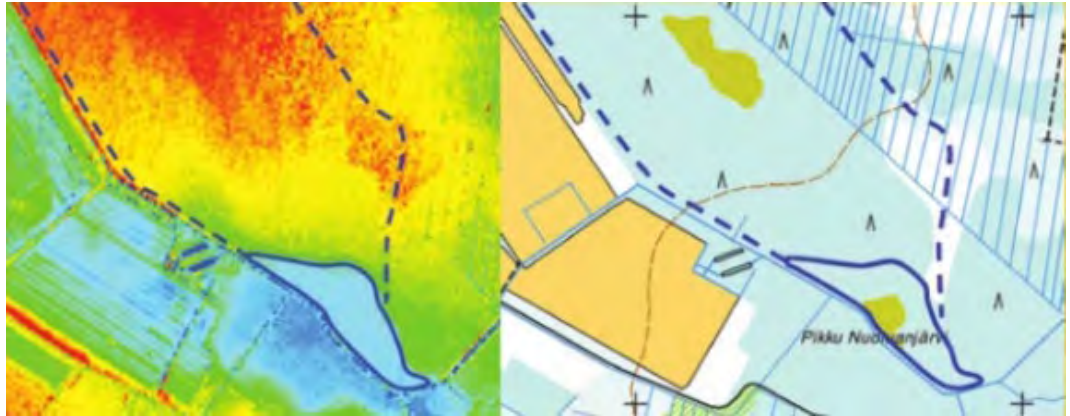
Valuma-alueen määrittäminen

- Metsäkeskuksen valuma-alueen määrittäminen –työkalu

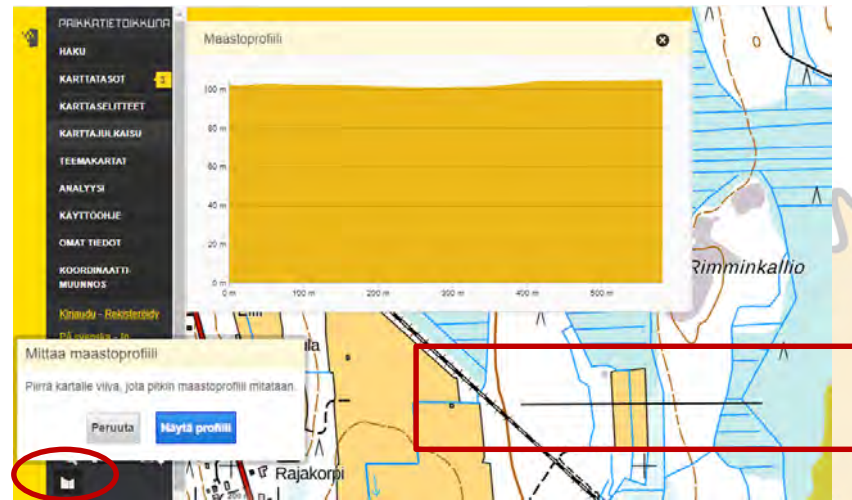

Kosteikon suunnittelu karttojen avulla

- Peruskartat:
ilmakuvat,
väärvärikuvat
- Korkeusrasterit

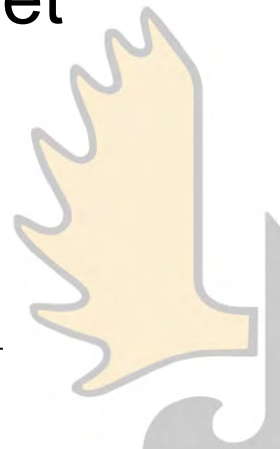
- Paikkatietoikkunan työkalut

Kosteikon suunnittelu maastossa

- Vaaitusmittaus, tasolasermittaus
- Pienpiirteisempi tarkastelu
- Mahdolliset rajoitteet ja esteet

Lupa-asiat

- Kosteikkoa suunnitellessa yhteys paikalliseen ELY-keskukseen
 - Vesilain ja yleisen edun valvonta vesirakennushankkeissa
- Mahdolliset vesiluvat (AVI)
- Vesilaki
 - Kosteikon perustaminen vaarantaa puron uoman luonnontilan säilymisen
 - Vesistön vedenpinnan korkeutta muutetaan pysyvästi
 - Ruoppausmassan määrä ylittää 500 kuutiota

Yleisimpiä rajoittavia tekijöitä

- luonnonsuojelualue
- uhanalaisten lajien tunnetut elinympäristöt tai kasvupaikat
- vesilain 2 luvun 11 §:ssä tarkoitettu luontotyyppien suojelu
- luonnonsuojelulain 29 §:n tarkoitettu luontotyyppien suojelu
- metsälain 10 §:ssä tarkoitettujen erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteiden muuttamiskielto

- Kosteikko kaava-alueella
 - Kunnan myöntämä maisematyö lupa
 - Vesi- ja viemäri linjojen sijainti
- Sähkö-, puhelin- ja tietoliikennekaapeleiden sijainti

Rahoitus

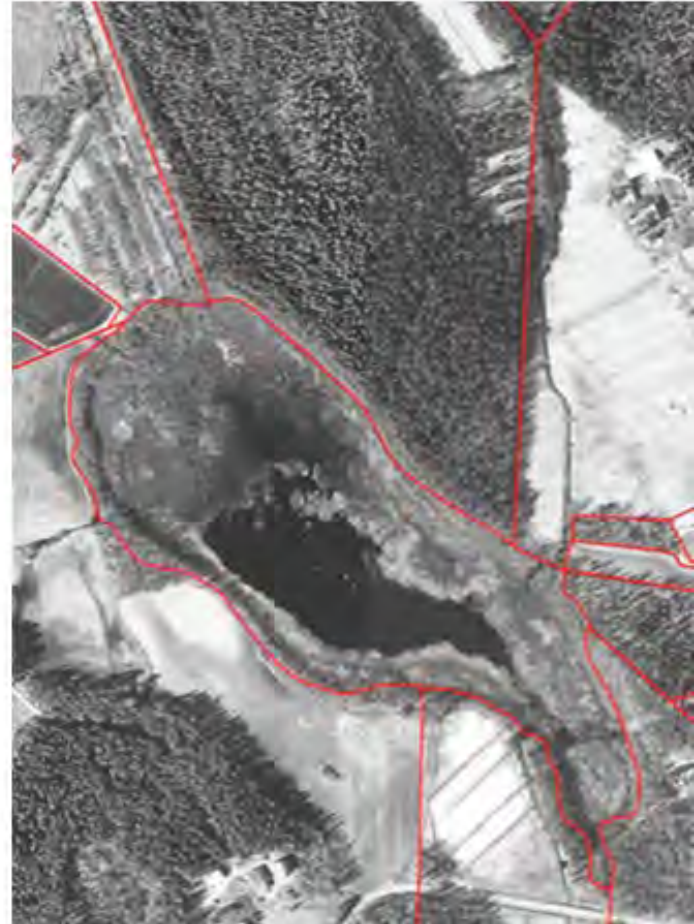
- Leader-rahoitus
- Ei-tuotannollisten investointien korvaus
 - 2014-2020 käytetty loppuun
 - Valuma-alueesta 10 % maatalouskäytössä ja kosteikon pinta-ala 0,5 % valuma-alueesta
 - Kosteikkoinvestoinneissa korvauksen määrä on enintään 11 669 €/ha. Jos kohde on kooltaan 0,3–0,5 ha, voit saada korvausta enintään 3 225 €/kohde
- Kuntien hankkeet, ProAgria, SOTKA-hanke

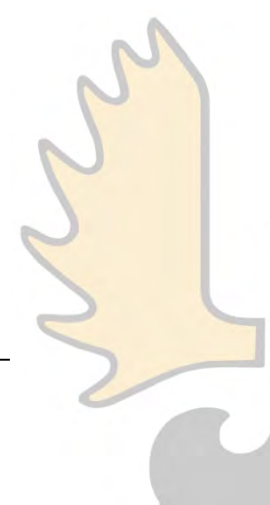
Umpeenkasvanut kosteikko

- Vedenpinnan nosto/lasku ja säätely
- Saarekkeiden teko
- Ranta-alueiden raivaus/niitto

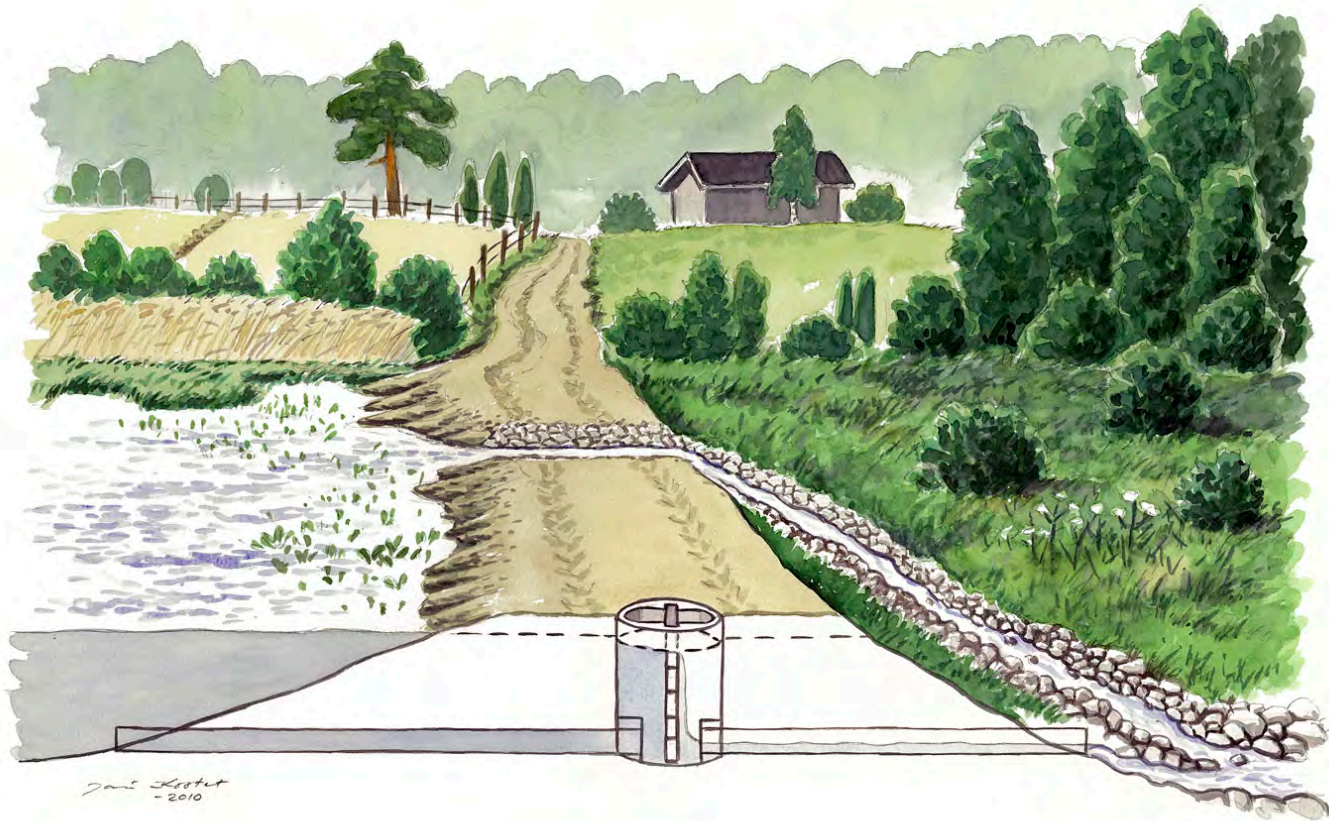
Esimerkkinä Kaamatti Ähtärissä

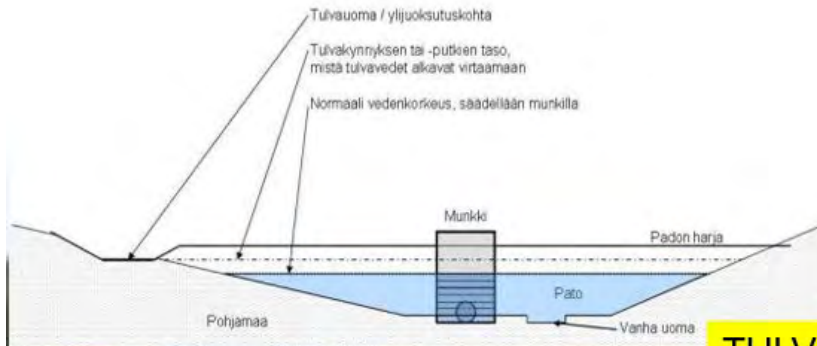

Patolaitteet

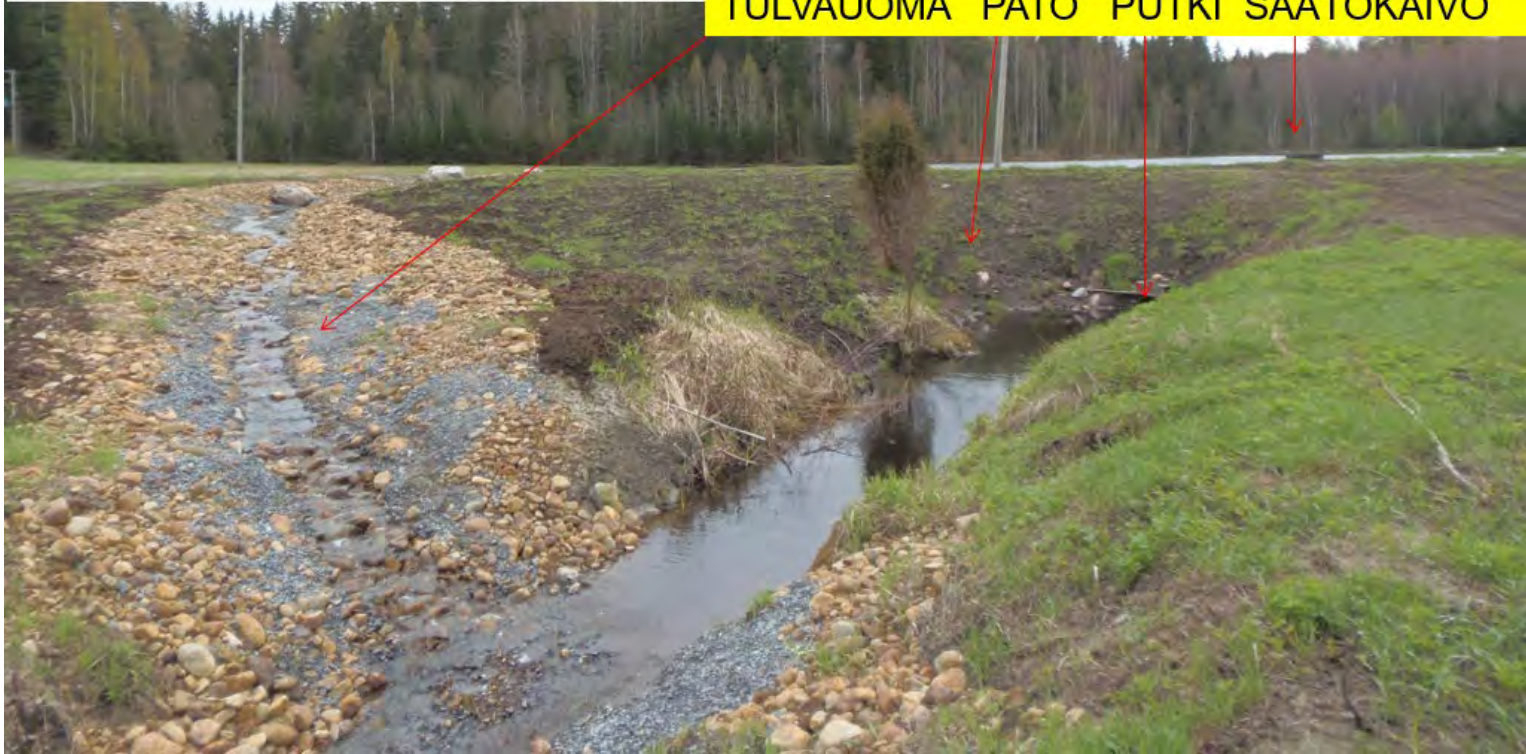
Munkkipato:

Tulvauoma

TULVAUOMA PATO PUTKI SÄÄTÖKAIVO

Patolaitteet

Teräsmunkki:

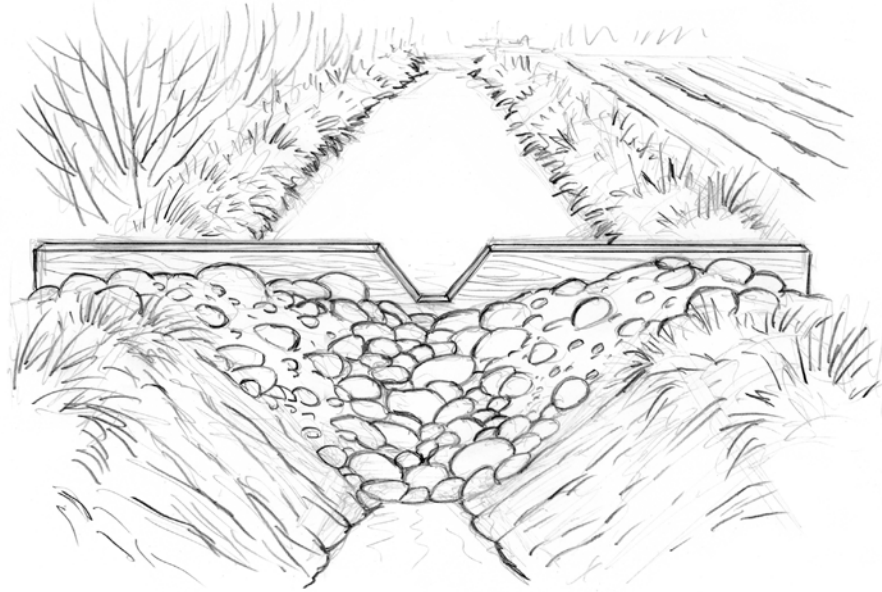

Teräsmunkki
Jari Kostet
-2010

Patolaitteet

Pohjapato:

+ tyhjennysputket

Uusi kosteikko maatalousalueelle Esimerkkinä Vitikankorpi

<https://kosteikko.fi/hankkeen-tausta/kotiseutukosteikkolife/mallikosteikot/etela-hame/vitikankorpi/>

Kustannukset:

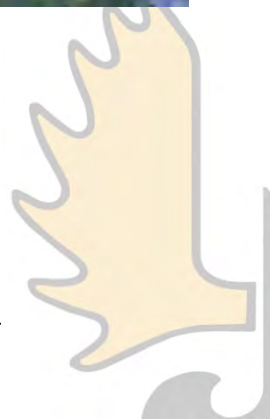
Patorakennustyöt

- **Kaivinkonekustannukset: 3651,8€**
- **Patolaitteet: 1750 €**

Pohjakynnys: 1389,89 €

Kosteikon konetyöt: 1781,52 €

Yhteensä: 8573,21 €

Niitto, raivaus, laidunnus, vesikasvillisuuden hallinta vedenpinnan säätely

- Ranta-alueiden ja saarekkeiden pitäminen matalakasvuisena heinikkona ja pensaikkona vaatii vuotuista hoitoa
 - Vesilinnut pitävät avoimuudesta
- Vesikasveista erityisesti osmankäämiä ja järviruokoa kannattaa poistaa heti, kun ne ilmaantuvat
 - Valtaavat helposti koko kosteikon
- Vedenpinnan säätely on hyvä poikue-elinympäristön avainhoitoa
 - Tulvaniityt ja kausikosteikot ovat parasta poikueille, esimerkki vedenpinnan säätelystä
 - Touko-kesäkuun vesi tulvatasolla
 - Heinä-elokuussa lasketaan alemmas
 - Syys-huhtikuussa vesi alhaalla

Pienpetojen pyynti

Turvataan vesilintujen pesintä ja poikasten selviytyminen

- Aktiivinen pyynti (pinta- ja luolakoirat, haaskalta kyttääminen)
- Passiivinen pyynti (loukut)

Ympäristösopimukset

Kosteikon hoito 450 €/ha

Maatalousluonnon monimuotoisuus ja maiseman hoito 450 / 600 €/ha
Perinnebiotoopit luonnonlaitumet ja reunavyöhykkeet,

SOTKA –kosteikkohanke

- Hallitusohjelmasta suoraa rahoitusta metsästäjien, maanomistajien ja paikallisten yhdistysten luonnonhoitoon suojelualueiden ulkopuolelle
- 2 milj. euroa MMM rahaa kosteikkotyöhön 3 vuoden ajalle
 - 1,3 milj 2020-2021, josta 1 milj toteutuksen ja suunnittelun ostopalveluihin

Päätavoite:

- Parantaa vesilintujen lisääntymismenestystä ja turvata luonnon monimuotoisuutta

Käytännön tavoitteet vuosille 2020-2022

- kunnostaa ja perustaa kosteikkoja laadukkaiksi poikue-elinympäristöiksi Kotiseutukosteikko-toimintamallilla.
- suunnitella vähintään 60 kosteikkoa yhteispinta-alaltaan vähintään 600 hehtaaria
- **toteuttaa vähintään 40 kosteikkoa yhteispinta-alaltaan vähintään 400 hehtaaria yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa.**

Lähtökohta: Yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa riistakeskus pyrkii kunnostamaan mahdollisimman paljon laadukkaita poikue-elinympäristöjä - käytettävissä olevilla resursseilla

Kiitos!

